

Notat

Ang.: Høring om bekendtgørelse om
arkiveringsversioner af forskningsdata
Til: RADIR
Fra: Jan Dalsten Sørensen

Dato: 12. november 2019
Journalnr.: 17/11029

1. Indledning

Med baggrund i den stigende mængde forskningsdata og det stigende fokus på deres værdi, udsendte Rigsarkivet den 14. august 2017 udkast til to bekendtgørelser herom i høring:

- Bekendtgørelse om anmeldelse af digitale forskningsdata, som er skabt af statslige myndigheder. Der er tale om en ny bekendtgørelse.
- Revideret bekendtgørelse om arkiveringsversioner, som skal erstatte bekendtgørelse nr. 1007 om arkiveringsversioner.

Dette høringsnotat behandler alene høringssvar vedr. den reviderede bekendtgørelse om arkiveringsversioner, som skal erstatte den eksisterende bekendtgørelse nr. 1007 om arkiveringsversioner af 20. august 2010.

Ved høringsfristens udløb den 29. september 2017 var der indkommet 26 svar vedr. bekendtgørelse om arkiveringsversioner, hvoraf 8 ikke havde nogen kommentarer.

En række af høringssvarene fra de kommunale arkiver (§ 7-arkiverne) var kommentarer til den eksisterende bekendtgørelse 1007 og ikke til de foreslåede ændringer. Eftersom denne bekendtgørelsesrevision alene har haft til formål at indarbejde regler for forskningsdata, er forslag og kommentarer af denne type som hovedregel ikke behandlet i denne omgang, men vil blive inddraget i arbejdet, når der skal gennemføres en mere gennemgribende bekendtgørelsesrevision. Enkelte oplagte ændringer er dog medtaget i det omfang, hvor det har kunnet gøres uden problemer.

2. Høringssvar

2.1 Ingen bemærkninger

Følgende parter havde ingen kommentarer til bekendtgørelsen om arkiveringsversioner: Vallensbæk Kommune, IBM, Justitsministeriet, Digitaliseringsstyrelsen, Udenrigsministeriet, Region Hovedstaden, Erhvervsministeriet, og Økonomi- og Indenrigsministeriet

2.1 Høringssvar fra universiteterne

Danske Universiteter fremsendte dels et samlet høringssvar for begge bekendtgørelser, ledsaget af en støtteerklæring fra Roskilde Universitet (RUC), dels individuelle høringssvar fra IT-Universitetet (ITU), Københavns Universitet (KU), Århus Universitet (AU), Syddansk Universitet (SDU), Danmarks Tekniske Universitet (DTU) og Copenhagen Business School (CBS).

SDU ikke havde bemærkninger til bekendtgørelse om arkiveringsversioner.

Høringssvarene fra universiteterne i øvrigt indeholdt stort set ingen specifikke kommentarer til bekendtgørelsesteksten, men gav udtryk for en række bekymringer, nemlig:

- a) økonomien ift. at aflevere forskningsdata
- b) om processen ift. aflevering understøttes godt nok
- c) om bevaringsformaterne i bekendtgørelsen kan håndtere de forskningsdata, som er bevaringsværdige
- d) om Rigsarkivet kan håndtere de datamængder, der er tale om.

Hertil kan Rigsarkivet bemærke følgende:

Ad a og b) Rigsarkivet har udarbejdet programmer, der kan understøtte processen for aflevering af data fra statistikprogrammer. I første omgang understøttes formaterne SAS, Stata og SPSS, men Rigsarkivet arbejder på at også R skal understøttes. Samtidig stiller Rigsarkivet et righoldigt vejledningsmateriale til rådighed. Det bemærkes også, at de helt standardiserede formater i den nye bekendtgørelse i langt højere grad gøre det muligt for forskere og forskningsinstitutioner at strømline afleveringsprocesserne, eksempelvis ved at integrere dataaflevering i datamanagementsupport, samt dele erfaringer og komme med fælles forslag til videreudvikling af formater, metoder og værktøjer.

Rigsarkivet vil tage initiativ til i samarbejde med universiteterne at følge omkostningerne til produktion af arkiveringsversionerne og drøfte, hvordan de kan begrænses yderligere.

Ad c) Den nye bekendtgørelse vil gøre det muligt at aflevere forskningsdata i de formater, som både Rigsarkivet og leverandørerne allerede har lang erfaring med (databaser, lyd, video, tekst og geodata) samt data fra statistikprogrammer. Dette vil dække et stort udvalg af de bevaringsværdige forskningsdata, herunder både kvantitative og kvalitative data. I takt med, at Rigsarkivet får anmeldt nye typer af forskningsdata, vil der blive identificeret information, som ikke uden uacceptabelt

informationstab vil kunne bevares i de nu fastsatte formater. Rigsarkivet vil i så tilfælde anvise nærmere retningslinjer.

Det er samtidig vigtigt at gøre opmærksom på, at bekendtgørelsen gør det muligt at bevare persondata på en standardiseret måde, så de kan genbruges i andre forskningsprojekter. Det standardiserede format for metadata betyder også, at Rigsarkivet kan tilbyde brugervenlig søgbarhed og udstilling af metadata for afleverede forskningsprojekter. Dette repræsenterer en betydelig værdi for forskningen generelt.

Ad d) De forskningsdata, som hidtil er afleveret til Rigsarkivet, har størrelsesmæssigt haft et særdeles begrænset omfang.. Rigsarkivet indgår meget gerne i en dialog om langtidsbevaring af meget store datasæt, såfremt de har værdi også på længere sigt..

DTU nævnte herudover, som konkret bemærkning til bekendtgørelsens § 3 ("En arkiveringsversion af bevaringsværdige data skal fremstilles efter de anvisninger, der udstedes af rigsarkivaren, jf. bilag 2-9"), at "Rigsarkivet bør redegøre for, hvorledes en evt. aflevering til Rigsarkivet skal finde sted – metoder og dokumentationsniveau – bl.a. kan nogle datasæt ikke flyttes over internettet alene grundet størrelsen."

Hertil skal det bemærkes, at specifikationer for udarbejdelse af arkiveringsversioner er detaljeret gennemgået i bilagene, herunder også regler for aflevering af data på medier, idet Rigsarkivet på nuværende tidspunkt ikke tillader aflevering over internettet. Endvidere, at Rigsarkivet tilbyder et righoldigt vejledningsmateriale samt værktøjer til understøttelse af processen. Endelig vil Rigsarkivet i forbindelse med implementeringen af den nye bekendtgørelse tilbyde universiteterne en gennemgang af de nye regler.

2.2 Høringssvar fra § 7-arkiver

Ålborg Stadsarkiv tilsluttede sig, at der indføres en ny § 6 i bekendtgørelsesteksten, som pålægger den afleverende myndighed at træffe aftale med det modtagende arkiv, hvis der opleves problemer i forbindelse med produktion af arkiveringsversion af et it-system med dokumenter. Arkivet foreslog, at denne forpligtelse også skal gælde konvertering af tabelindhold, og dette forslag efterkommes. Arkivet foreslog endvidere, at forpligtelsen udvides til også at gælde myndighedens databehandler. Eftersom ansvaret for afleveringen påhviler myndigheden, finder Rigsarkivet dog ikke, at man i bekendtgørelsen kan pålægge databehandlere og leverandører et ansvar, som påhviler myndigheden og som myndigheden derfor må sikre bliver overholdt i forbindelse med indgåelser af aftaler. Dette forslag efterkommes derfor ikke.

Herudover har arkivet angivet en række detaill kommentarer til eksisterende bekendtgørelse, som i hovedtræk kun er efterkommet i visse tilfælde, idet en mere grundlæggende revision af denne

bekendtgørelse først sker på et senere tidspunkt. Arkivet har ligeledes foreslået, at der en lang række steder indføres i bekendtgørelsen, at konkret behandling af en række spørgsmål sker efter aftale med det modtagende arkiv. Dette finder Rigsarkivet som udgangspunkt vil være unødvendigt, da det offentlige arkiv ved udarbejdelse af afleveringsbestemmelse må sikre sig, at alle relevante emner bliver drøftet og aftalt. Af bilag 1 fremgår en oversigt over de forslag, som er imødekommet.

Københavns Stadsarkiv (KSA) fandt, at formuleringen ”skabt eller bearbejdet i statistikprogrammer m.v.” var ukonkret. Baggrunden for bestemmelsen er, at man i visse tilfælde kan anvende eksempelvis regneark til statistiske forskningsprojekter. Bekendtgørelsesteksten ændres fra ”m.v.” til ”eller tilsvarende” for at understrege, at det er i de tilfælde, hvor forskeren har gennemført statistisk forskning i programmer, der ikke direkte kan betragtes som statistikprogrammer, men som har en tilsvarende funktion.

Mht. § 6 fandt arkivet, at bestemmelsen burde ”udvides, så den ikke kun omfatter evt. fejl og mangler i dokumentkonverteringen, men også evt. fejl i arkiveringen af tabeldata”. Dette efterkommes.

Herudover havde arkivet angivet en række detailkommentarer til eksisterende bekendtgørelse, som i hovedtræk kun er efterkommet i enkelte tilfælde, idet en mere grundlæggende revision af denne bekendtgørelse først sker på et senere tidspunkt. Af bilag 1 fremgår en oversigt over de forskellige detailforslag, som er blevet imødekommet.

Tårnby Stadsarkiv bemærkede til § 2, at den nye formulering ”Bevaring af digitale data skal ske i form af arkiveringsversioner” vil blive forstået sådan, at det ikke længere er et krav, at eksempelvis analoge lyd- og videobånd digitaliseres inden aflevering til arkiv.

For at gøre hensigten med bestemmelsen tydeligere, er paragraffens ordlyd på baggrund heraf ændret, og det er indsat, at bevaringsværdig lyd og video digitaliseres inden aflevering til offentligt arkiv og bevares i form af arkiveringsversioner.

Arkivet fandt, at den nye § 6 om, at fejl ved produktion af arkiveringsversion udbedres efter aftale med det modtagende arkiv, var meget positiv, men opfordrede til en præcisering i vejledningen.

Arkivet efterlyste en begrundelse for restriktionerne på de formater, som er angivet i bilag 5.E. Rigsarkivet finder dog ikke, at begrundelser for de konkrete specifikationer hører til i en bekendtgørelse, men anerkender behovet for transparens omkring det konceptuelle grundlag for de trufne valg.

Arkivet havde herudover en række specifikke kommentarer til arkivbeskrivelsesfilen (archiveIndex.xml). Disse er gennemgået i vedlagte bilag 1.

2.3 Høringssvar fra andre myndigheder

Undervisnings- og Forskningsministeriet (UFM), Danmarks Statistik, Veterancentret og Den Frie Forskningsfond (DFF) havde ingen specifikke kommentarer til bekendtgørelsesteksten, men gav udtryk for tilsvarende bekymringer som universiteterne med hensyn til reglernes effekt på forskernes tidsforbrug og forskningsinstitutionernes omkostninger.

Der kan i den forbindelse henvises til Rigsarkivets bemærkninger hertil, jf. 2.1.

Rigshospitalet udtrykte støtte til, at der nu fastsættes mere præcise regler for aflevering af digitale forskningsdata til offentligt arkiv. Rigshospitalet udtrykte dog bekymring for arkiveringsprocessen, særligt ”den omfangsrige mængde krav til arkiveringsversionen, herunder krav om anonymisering, da nogle datasæt muliggør identifikation af enkelt individer.”

Rigsarkivet skal i den forbindelse fremhæve, at data ikke skal anonymiseres ved aflevering. Derimod vil Rigsarkivet i påkommende tilfælde foretage anonymisering hvor det er nødvendigt i forhold til videre brug af data.

Region Syddanmark havde ingen konkrete forslag til ændringer af bekendtgørelsesteksten, men understregede behovet for råd og vejledning til forskere og myndigheder.

2.4 Høringssvar fra leverandører

Tieto Danmark udtrykte en grundlæggende enighed i, at ”de tekniske justeringer foreslået implementeret i nye bekendtgørelsestekst (og forhåbentlig efterfølgende vejledning) ikke udgør substantielle ændringer” og Tieto havde på den baggrund ingen specifikke kommentarer til selve bekendtgørelsesteksten.

3. Opsummering

Det er et generelt billede, at der er en bekymring over for omkostningerne og tidsforbruget knyttet til aflevering af forskningsdata efter den nye bekendtgørelse, ligesom der er bekymring for, om bekendtgørelsen er egnet til de typer af data, som faktisk skabes i forbindelse med forskning.

Rigsarkivet har derfor udarbejdet værktøjer og vejledninger, som understøtter afleveringsprocessen. Endvidere giver muligheden for at aflevere forskningsdata, herunder ikke mindst forskningsdata med personoplysninger, til offentligt arkiv i standardiserede og veldokumenterede formater en overordentlig stor samfundsmæssig gevinst. Rigsarkivet vil tage initiativ til i samarbejde med universiteterne at følge omkostningerne til produktion af arkiveringsversionerne og drøfte, hvordan de kan begrænses yderligere.

Derudover har § 7-arkiverne bidraget med væsentlige præciseringer, som nu er indarbejdet i bekendtgørelsesteksten. Supplerende har arkiverne fremsendt en række meget specifikke tekniske

RIGSARKIVET

kommentarer, som i langt de fleste tilfælde har vedrørt den eksisterende bekendtgørelsestekst og dermed ikke har været målet for denne høring. Hvor det har været muligt og hensigtsmæssigt har Rigsarkivet dog justeret teksten, men har ellers i denne omgang afvist de forslag, som har krævet et mere dybtgående revisionsarbejde. Disse forslag vil blive behandlet ved førstkommende større bekendtgørelsesrevision.